

ПЕДАГОШКИ ДОПРИНОС ПРОФЕСОРА СВЕТИСЛАВА СТАНЧИЋА РАЗВОЈУ ПИЈАНИСТИЧКЕ УМЕТНОСТИ У ДВЕМА ЈУГОСЛАВИЈАМА

др Небојша Тодоровић
E-mail: bunibrod@gmail.com

УДК: 78.03 Станчић, С.
Прегледни научни чланак

*Ми се можда не смијемо надати да ће наша пијанистичка умјетност
икада имати таковог учитеља као што је био професор Станчић...*

Иво Мачек¹

Сажетак: Оснивач и утемељитељ „загребачке пијанистичке школе“, професор Светислав Станчић (1895–1970) неоспорно је једно од најзначајнијих пијанистичких имена у обе Југославије. Његова делатност је уско везана за Загреб и Музичку академију у Загребу на којој је предавао клавир, од оснивања ове институције 1921. године, па до одласка у пензију 1965. године. У овом периоду, у његовој клавирској класи дипломирало је преко 100 студената од којих су многи постали познати концерти пијанисти. Проф. Станчић је био харизматична личност, музичар највише културе и педагог највишег ранга, који је поставио темеље развоју пијанизма на европским традицијама листовске школе, не само у Загребу и Хрватској, већ и много шире, на просторима обе Југославије. Овај рад жели да укаже на огроман значај и немерљив допринос проф. Светислава Станчића развоју пијанистичке уметности на нашим просторима.

Кључне речи: Светислав Станчић, Загреб, „загребачка пијанистичка школа“, клавирска педагогија, Предратна и послератна Југославија.

Увод

Прошло је пола века од смрти професора Светислава Станчића. Умро је у Загребу на православни Божић, 7. јануара 1970. године. Био је Србин православне вере. За живота поштован и слављен као нико до тада у хрватској и југословенској музици, у новије време полако почиње да пада у заборав. После три генерације његових студената клавира, данас се све ређе сећају професора Станчића и значаја који је имао. А имао је огроман и немерљив значај за развој пијанизма и пијанистичке педагогије у Хрватској и обема Југославијама. О његовом животу и раду још увек нема целовите монографије; тек неколико пригодних написа поводом његових годишњица, углавном из пера професора Ладислава

---

¹ Иво Мачек, пијаниста и композитор (Сушак, 1914–Загреб, 2002) био је професор клавира на Музичкој академији у Загребу. Клавир је дипломирао 1934. године као последњи студент Вјекослава Розенберга Ружића. Усавршавао се код проф. Станчића и био је један од његових највећих присталица.

Шабана². Ни једна школа у Загребу не носи његово име, иако је читав живот остао веран свом родном граду и Музичкој академији на којој је провео цео радни век.

Кратка биографска скица

Рођен је у Загребу 7. јула 1895. године у српској православној породици Станчић од оца Димитрија и мајке Јелене, рођене Бабић. Од 1909. године почиње озбиљно да учи музику у школи Глазбеног завода. Изузетно музички надарен, завршава школу 1914. године.³ Клавир му је предавала пијанисткиња Емилија Маканец⁴, ученица бечке музичке академије. Емилија Маканец је била је високи стручњак темељног музичког и пијанистичког образовања. За само пет година рада са својом професорком, млади Станчић је на завршној приредби 24. јуна 1914. године извео Бетовенов (Ludwig van Beethoven) *Пети клавирски концерт* у Ес-дуру, оп. 73, уз пратњу ученичког оркестра Хрватског Глазбеног Завода којим је дириговао равнатељ школе, заслужни професор и педагог Вјекослав Розенберг Ружић (1870—1954). Поред тога, дириговао је своју *Увертуру за велики оркестар*. То је изазвало велико усхићење загребачке музичке критике, која је нагласила да је млади Светислав Станчић први модерни хрватски пијаниста који је своје музичко образовање стекао искључиво у Загребу.

Први велики успех млади Станчић имао је на чувеном *Повијесном концерту младих хрватских складатеља* одржаном 5. фебруара 1916.

---

² Ладислав Шабан (Лепоглава, 1918 — Загреб, 1985) пијаниста, клавирски педагог и музиколог. Дипломирао је клавир код Светислава Станчића 1941. године као последњи студент пре његовог одласка у принудну пензију (заправо кућни притвор, од 1941. до 1945.) за време НДХ. Најзаслужнији је за очување оставштине и успомене на проф. Станчића. Направио је детаљан попис његових студената и средио је комплетну оставштину која се чува у архиву Хрватског глазбеног завода. Остао је запамћен као највећи поштовалац лика и дела проф. Станчића и у извесном смислу је и наставио његово дело.

³ Станчић започиње релативно касно да учи клавир. Имао је 14 година. Ко је открио његову изузетну надареност за сада не знамо. За само пет година учења клавира код професора Емилије Маканец и композиције код професора Вјекослава Розенберга Ружића, напредак младог Станчића је био је изузетан.

⁴ Маканец Емилија (рођена Saint-Firmin), хрватска пијанисткиња и клавирски педагог аустријског порекла (Беч, 1851—Загреб, 1933). Студије клавира завршила је на Конзерваторијуму у Бечу. Године 1890.—1920. била је наставница клавира у школи Хрватскога глазбеног завода, а као један од најбољих педагога одшколовала је низ врских пијаниста, међу којима је најзначајнији био Светислав Станчић.

године⁵, на коме је наступио у трострукој улози: композитора, диригента и пијанисте. Дириговао је премијерно извођење свог *Симфонијског скерца*, а извео је солистичку деоницу клавирског концерта Доре Пејачевић⁶. Овај концерт је потврдио репутацију Станчића као водећег хрватског пијанисте па чак и најбољег на „нашем музичком југу“ како је приметио један загребачки музички критичар⁷. Тада је имао тек 21 годину!

Изненада и неочекивано, проф. Станчић је престао да концертира. Последњи концерт био је одржан у Хрватском гласбеном заводу, 1927. године. Шта је био разлог ове неочекиване одлуке, нарочито после сјајне пијанистичке и естрадне каријере, није јасно. Да ли је у питању велико оптерећење истовременим вежбањем и припремањем концерата и самим тим недостатком времена да се посвети савојим ученицима и студентима; или пак сазнање да је нашао себе у улози педагога, не можемо да знамо. Могуће је да су оба разлога била у питању. Сам је у једном интервјуу рекао следеће: “Почео сам каријеру као пијанист и складатељ, а истодобно сам се бавио и педагогијом. Временом сам увидио да све то не иде заједно, односно да ће нешто бити оштећено, било пијанистика, било композиција или педагогија. Године 1927.

⁵ Овај симфонијски концерт је одржан 5. фебруара 1916. године у Краљевском земаљском хрватском казалишту. Дириговао је Фридрик Рукавина, по мишљењу старијих хрватских критичара и музиколога (Емила Сакса, Јосипа Андреиса и Крешимира Ковачевића) имао је историјско значење у развоју нове хрватске музике, на коме су млађи и млади композитори раскрстили са стилски застарелим *Зајчевим раздобљем*. Међутим, из данашње перспективе он заправо није донео ништа радикално ново, нити су дела која су на њему изведена била од већег значаја за развој нове хрватске музике.

⁶ Дора Пејачевић (Pejacsevich, Pejacsevich-Lumbe; Theodora, Будимпешта, 1885—Минхен, 1923) била је прва хрватска композиторка. Музику је учила у школи Хрватског гласбеног завода а затим у Дрездену и Берлину. Припада тзв. **прелазној генерацији** композитора, у коју бисмо могли да убројимо и стваралаштво младог Станчића. На повијесном концерту младих хрватских складатеља, Станчић је извео њен клавирски концерт у ге-молу.

⁷ Критика која је изашла поводом тзв. *Повијесног концерта младих хрватских складатеља*, спомиње велики успех младог Станчића. Као о централној личности овог догађаја, критичар говори о младом Станчићу као о најбољем хрватском пијанисти (Коњовић Петар, *Личности*, Загреб, 1920: 174), а хвале и његов *Симфонијски скерцо за велики оркестар* као мајсторско дело зналачке оркестрације (критичар Ернест Шулц (Schulz) у *Јутарњем листу* поводом концерта, 1916.). Успех на овом концерту младом Станчићу је отворио врата професури на Конзерваторијуму Хрватског гласбеног завода и богатој концертној и камерној делатности.

прекинуо сам као пијанист и посветио сам се само педагогији. Мислим да нисам учинио криво!" Време и резултати које је постигао у клавирској педагогији показали су да је донео исправну одлику.

Клавирски педагог

Слика 1

Светислав Станчић у периоду између два светска рата

Концерт одржан у Глазбеном заводу 1927. године, а врло брзо и у Београду са виолинисткињом Маријом Михајловић, били су последњи солистички наступи Светислава Станчића. После усавршавања у Берлину код великог пијанистичког педагога Хајнриха Барта (Heinrich Barth) са којим је остварио одличну сарадњу и у нешто мањој мери код Конрада Анзоргеа (Conrad Ansorge) Станчић је био формиран пијаниста највишег ранга. Концерт који је приредио у Бетовеновој концертној дворани 18. маја 1922. године био је круна Станчићевог

пијанистичког усавршавања. На концерту су изведена дела Ј. С. Баха (Johann Sebastian Bach) и Л. ван Бетовена: три клавирске сонате, оп. 31 бр. 2, де-мол, оп. 111 це-мол и оп. 57 еф-мол, *Апационата* и предигре Баховим канатама у његовој преради. Концерт је наишао на леп пријем берлинске музичке критике. Није занемарио ни усавршавање у композицији. Студирао је две године са познатим пијанистом и композитором Ферућом Бузонијем (Ferruccio Busoni) (1866–1924), тада једним од најзначајнијих модерних европских композитора. Бузонију је посветио своје прераде увертира Баховим кантатама. Боравак и усавршавање у Берлину оставило је дубок траг на младог Станчића који ће га пратити до краја живота. Остао је веран уметничким и пијанистичким принципима које је усвојио од својих великих учитеља. Традиција листовске школе (Анзорге је био Листов ученик, а Барт је учио код истакнутих Листових ученика Ханса фон Бронсарта/Hans von Bronsart и Карла Таусига/Carl Tausig) почетком и током прве половине 20. века била је на свом врхунцу. Није случајно да је млади Станчић одабрао баш Берлин, а не Беч, Минхен или Праг, који су били ближи Загребу и где су традиционално студирали наши млади музичари. Берлин је у тим годинама био нови центар пијанизма са познатим педагозима којима су хрилили млади пијанисти из читаве Европе, жељни нових сазнања. Мало је познато да је Станчић намеравао да настави своје пијанистичко усавршавање код Сергеја Рахмањинова (који је тада већ био велико пијанистичко и композиторско име), или Вилхелма Бакхауса (Wilhelm Backhaus). До тога није дошло, вероватно из финансијских разлога. По повратку у Загреб 1922. године, Станчић се прихвата професуре на новоотвореној Краљевској музичкој академији, новој музичкој институцији која је заменила Хрватски конзерваторијум Хрватском гласбеном заводу.

Од тог тренутка започиње каријера клавирског педагога, који је за пола века, од 1916. године, па до 1965. године, када је отишао у заслужену пензију, обележена великим успесима на плану клавирске педагогије. У класи проф. Светислава Станчића студирало је око сто студената, а дипломирало их је, по последњем попису, шездесет девет.⁸

---

⁸ Овде треба напоменути да ни ово није коначан попис свих студената проф. Станчића. Постоји неколико пописа професора Ладислава Шабана, који је био најбоље упућен у педагошки рад професора Станчића, као његов студент а касније млађи колега који је све његове студенте лично познавао. Професор Шабан је радио на Музичкој академији од 1950. до 1978. године. Био је последњи Станчићев студент пред насилан одлазак у пензију 1941. године. Дипломирао је 26.05.1941. године, када је већ била проглашена НДХ и када је почео страшан прогон Срба, Јевреја и Рома али и Хрвата неистомисљеника и антифашиста.

Два студента су, на крају његове каријере, магистрирали на одсеку за клавир⁹. Сви његови студенти, а потоњи професори клавира на музичким академијама и музичким школама Хрватске и Југославије, слагали су се да је проф. Светислав Станчић био врхунски педагог. Човек и уметник који је до краја живота био посвећен клавиру и својим студентима.

Станчићев рад на пољу клавирске педагогије можемо да поделимо на два приближно једнака дела.

Први период траје од 1916. године када започиње свој педагошки рад на Конзерваторију Хрватског гласбеног завода и траје до 1941. године. Од 1922. године, прелази на новоосновану Краљевску музичку академију, где преузима и води класу клавира. У овом периоду у његој клавирској класи дипломирало је 36 студената, међу којима треба издвојити следећа значајна имена: Божидар Кунц (1925.), Дора Гушић (1926.), Маргита Мац (Matz-Neustadt, 1928.), Мелита Лорковић-Позајић (1928.), Бранка Мусулин (1936.), Станка Врињанин (1936.), Ладислав Шабан (1941.). Највећу пијанистичку каријеру из овог периода оствариле су Мелита Лорковић која је концертирала до дубоке старости и Бранка Мусулин која је имала велику међународну каријеру у Немачкој.

Други период траје од 1945. године до пензионисања 1965. године. Он је, међутим, своју педагошку делатност наставио до смрти 1970. године. То је период нове СФР Југославије који је био тријумф проф. Станчића на пољу клавирске педагогије. Тада, у новим условима, долази до процвата његове педагошке делатности. Нова власт је прихватила и препознала његове велике заслуге за развој пијанистичке педагогије у новој социјалистичкој држави. У овом периоду дипломирало је тридесет троје студената.

Послератни период можемо условно да поделимо на два дела: у првом делу од 1945. године па до велике прославе 40 година рада, 1956. године, дипломирало је двадесет студената. У другом периоду до одласка у пензију 1965. године и још пет наредних година, све до 1970. године када је умро, дипломирало је тринаест студената. Последња дипломирана студенткиња била је Весна Милетић-Пилепић, која једипломирала пет месеци после професорове смрти у класи проф. Иве Мачека. Иако је у овом периоду дипломирало неколико најистакнутијих Станчићевих студента, примећује се да полако опадају стваралачке снаге већ остарелог професора. После 1964. године, дипломира по један, евентуално два студента годишње.

Године 1960. дипломирала су три студента: Дубравко Детони, истакнути савремени композитор, као и Павица Гвоздић и Владимир Крпан који су од његових студената каснијег периода постали најистакнутији концертни пијанисти. Обоје су још увек живи и активно наступају.

⁹ Павица Гвоздић (1969.), и Љерка Плеслић-Бјелински (1970.).

Врхунац његовог дугогодишњег рада била је велика прослава 40 година педагошке делатности која је одржана у Загребу у организацији Хрватског гласбеног завода и Музичке академије, музичке институције у које је проф. Станчић уложио сву своју уметничку и креативну енергију и читав свој живот.

Прослава 40 година рада проф. Станчића, била је тријумф његовог педагошког рада: у три дана, његови тада истакнути студенти извели су девет клавирских концерата са Загребачком филхармонијом. Оркестром су дириговали Само Хубад из Љубљане, Крешимир Барановић из Београда и Борис Папандопуло из Загреба.

Први концерт је био у понедељак 1.10.1956. године. Дириговао је Крешимир Барановић. Наступили су: Иво Мачек са четвртим концертом у Ге-дуру Л. ван Бетовена, Наталија Матовиновић са Франковим (Cesar Franck) *Симфонијским варијацијама* и Ранко Фиљак са Брамсовим (Johannes Brahms) концертом у де-молу.

У среду, 3.10.1956. године одржан је други концерт којим је дириговао композитор Борис Папандопуло, велики поштоваоц проф. Станчића, коме је посветио својих *Осам студија за клавир*. Солисти су били: Стјепан Радић са трећим Бетовеновим концертом у це-молу, Мирјана Вукдраговић из Београда са Равеловим (Maurice Ravel) концертом у Ге-дуру и Дора Гушић, једна од првих Станчићевих студенткиња, са Шумановим (Robert Schumann) концертом у а-молу.

У петак 5. септембра 1956. године, наступили су: Мелита Лорковић као солисткиња у Шопеновом (Frederick Chopin) е-мол концерту, Јурица Мураи је извео Варијације на Паганинијеву тему Сергеја Рахмањинова и Дарко Лукић који је био солиста у Листовом Ес-дур концерту. Дириговао је Само Хубад.

Ови концерти су изазвали невиђену пажњу загребачке музичке јавности а био је и велики број гостију из целе ондашње Југославије. Критика је у суперлативима оценила наступе солиста са Загребачком филхармонијом. Никада до тада, а ни касније, ни један музички уметник није доживео такву почаст. Главни организатор ове прославе био је професор Ладислав Шабан.

Загребачка, али и београдска музичка критика је са великом пажњом пропратила и дала осврт на овај велики музички догађај који је тада имао општејугословенски карактер. Критичари: Ненад Туркаљ, Михало Вукдраговић, Милан Граф и још многи, са пробраним речима хвале оценили су наступе свих солиста као врло успешне и у суперлативима су писали о значају професора Станчића за развој клавирске педагогије. До тада, нико у Југославији није доживео таква једнодушна признања и од колега музичара и од стручне музичке критике.

О свом педагошком раду нерадо је говорио и сматрао је да он нема никакав посебан метод у раду са студентима. Увек је инсистирао на прецизном читању текста и правилном тумачењу назнака композитора.

Полазна тачка у његовом раду било је стриктно поштовање музичког текста. Није волео реч интерпретација јер је сматрао да све што одступа од основног текста који је оставио композитор у клавирској партитури представља одступање од замисли аутора. То се посебно односило на стилско извођење Бетовенових клавирских соната којима је проф. Станчић посветио највећу пажњу у свом раду. Темеље свог пијанизма градио је на Баховим и Бетовеновим делима: *Добро темпировани клавир* Ј. С. Баха и 32 клавирке сонате Л. в. Бетовена представљали су основу на којој је Станчић градио своју велику пијанистичку педагогију.

За живота проф. Станчић је добио велики број награда и признања. Био је редовни члан Југославенске академије знаности и умјетности (ЈАЗУ) и дописни члан Српске академије наука и уметности (САНУ). Добитник је и награде „Владимир Назор” за животно дело, највише награде која се додељује у Хрватској. Био је члан свих музичких институција и његово мишљење је било изнад свих и поштвало се као закон. С друге стране, био је несхватљиво скроман и повучен у себе и свој рад. Није учествовао ни у каквим жиријима и одбијао је да држи курсеве. Све што се тицало клавира дешавало се у легендарној соби број 21 на трећем спрату Музичке академије у Загребу.

Посебно је био везан за Хрватски глазбени завод у коме се школовао и где је започео своју наставничку каријеру. За велике заслуге за очување Хрватског глазбеног завода проф. Станчићу постављен је спомен-релјеф у предворју Глазбеног завода, 12. новембра 1973. године. На отварању је говорио његов студент проф. Ладислав Шабан, који је, између осталог, рекао: „Данашњи рад Хрватског глазбеног завода не може се замислити без многих савјета проф. Станчића, а било је момената кад је само он спасио Глазбени завод од расула.“ У турбулентним и нестабилним годинама, одмах након завршетка Другог светског рата и потпуног расула фашистичке творевине каква је била Независна држава Хрватска (НДХ), долази до коренитих промена у друштву. Краљевину Југославију наслеђује нова Федеративна Народна Република (ФНРЈ) изграђена на новим, социјалистичким принципима. Све старе институције су укинуте и формиране су нове. Сличну судбину могао је да доживи и Хрватски глазбени завод, који је нова власт сматрала остатком старог система. Захваљујући проф. Станчићу, ученику школе Глазбеног завода који му је пружио велику подршку за све време школовања и каснијег усавршавања, његовим залагањем, и само његовим, како је рекао проф. Шабан, ова институција је сачувана од укидања и преласка у власништво Музичке академије. У знак посебне захвалности, Хрватски глазбени завод га проглашава јединим доживотним почасним председником.

На крају прегледа педагошке делатности овог великог уметника, навешћемо сећања његових истакнутих студената, професора клавира на Музичкој академији у Загребу, и њихова размишљања о педагошком раду свог великог учитеља.

О методу и начину рада са својим студентима, проф. Станчић није оставио никаква писана сведочанства, осим једне опште напомене да не постоји „метод Станчић“. По његовим речима: „прилажење студентима с моје стране је и психолошке природе толико да респектирам њихове урођене способности и оно што зовемо талентом. Наравно, талент се састоји од много способности као што су: темперамент, могућност уживљавања, звуковна фантазија, осјећај прегнантног ритма итд. Све ово, наравно, треба у процесу наставе култивирати, изобразити у једну складну цјелину која ће моћи извршити све захтјеве складбе. У томе се, коначно, и очитује индивидуалитет сваког студента понаособ приликом наступа. Тај индивидуалитет одражаваћ се у релацијама темпа, односу према агогици и динамици и тако даље, што заправо и чини извођачку умјетност, онај момент посебности...“

Овај цитат проф. Станчића је једини директан одговор на питање о његовом клавирском методу у подучавању клавира. На исти начин су говорили и његови студенти у више наврата. Иако је он крајње скромно сматрао да није изградио никакав посебни методски поступак у пијанистичкој педагогији, више је него јасно да је итекако имао начина да формира врхунске пијанисте и уметнике европског ранга. Чини нам се да је тај метод остао у учионици број 21 на трећем спрату Музичке академије, где је са својим ученицима провео цео стваралачки век.

У том смислу драгоцене су нам сведочења његових истакнутих ученика, афирмисаних пијаниста и професора на Музичкој академији у Загребу, који могу да баце светло на Станчићев начин рада са студентима. У телевизијској емисији под називом „У трагању за изгубљеним професором“ која је емитована 10.04.1973. године, коју је реализовао професор Младен Раукар,¹⁰ имамо драгоцене сведочења његових студената која могу да нам укажу на његове изузетне стваралачке и педагошке принципе.

Дора Гушић

Дора Гушић (Загреб, 1908.—Трњански Кути крај Славонског Брода, 1998.) пијанисткиња и клавирски педагог, једна је од првих

---

¹⁰ Младен Раукар (1924—1999) пијаниста, радијски и телевизијски редитељ, био је личност енормне културе. Студије клавира је завршио код Доре Гушић 1948. године, а више година се усавршавао код професора Светислава Станчића. Вишеструко надарена личност, полиглота, врхунски клавирски пратилац, аутор великог броја емисија на радију и телевизији, изузетно је заслужан је и за очување успомене на професора Станчића. Ово је транскрипт тв. емисије који се налази у оставштини професора Станчића.

дипломираних студената професора Станчића из првог периода његовог рада на Музичкој академији.

„Музичар-педагог великог формата, током дугих десетљећа несебично је претакао млађима своја пребогата знања и искуства, увијек са једнаком пожртвованошћу, увијек спреман да помогне и савјетује. Бодрио је студента и знао се искрено радовати његову успјеху. Кад бих упоредила професора Светислава Станчића са два свјетска музичка педагога, с Ландовском (W. Landowska) и Филипом (I. Phillip) код којих сам у Паризу радила после дипломе, ја се поновно приклањам Станчићу, који је у свом раду темељито исцрпан, не оставаљајући ни један, ма и најмањи музички проблем нерјешеним, у третману свеобухватан и надасве поштен с беспрекорно оштрим критеријем на највишем нивоу са циљем да се увијек потигне максималан резултат“.

Звјездана Башић

Звјездана Башић (1926—2005) пијанисткиња и клавирски педагог, професор клавира на Музичкој академији у Загребу. Дипломирала је клавир у класи проф. Светислава Станчића 1950. године.

„Повијесно гледајући, Станчићева улога је улога пионира у нашој средини у вријеме када је закорачила путем изучавања умјетности свирања на клавиру. Требала је силна снага и свестраност талента, па да се повјерује у немогуће. Требала је и огромна љубав за музику, коју нам је Станчић пренио као најтајновитију и најискренију од свих људских порука.

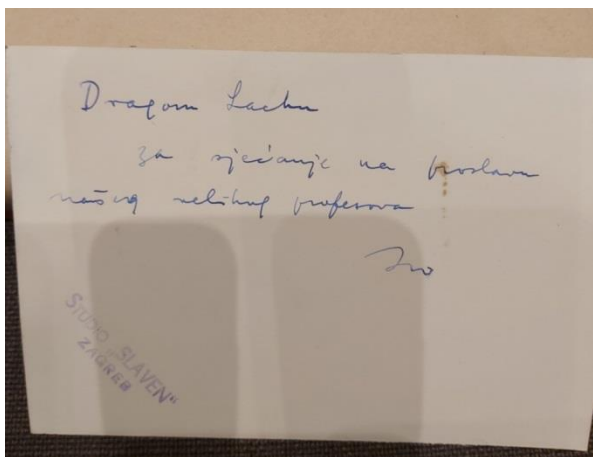
Педагошки рад Станчића обиљежава модеран приступ студију музике, дубока анализа дјела, егзактно тражење визије аутора, адекватно звучање. Најприје је тражио 'што', а затим 'како'. Тајна његове методе је уношење знанствене методе у изучавању музике. Станчић нам је био учитељ и пријатељ. Строгост педагога мјешала се са брижљивошћу родитеља. Несебично нам је пренашао своје знање и искуство. *Као да је хтио дио свог талента и чврстог карактера усадити у сваког од нас како би смо могли наставити пут“* (мој курзив).

Иво Мачек

Љубав и поштовање проф. Иве Мачека према свом великом учитељу проф. Светиславу Станчићу су били огромни и огледају се у сваком напису о њему. Иако је клавир дипломирао у класи проф. Вјекослава Розенберга Ружића, који је био Станчићев професор композиције на Конзерваторију Хрватског гласбеног завода, проф. Мачек се стално усавршао код проф. Станчића и себе је сматрао Станчићевим ђаком.

„У овој просторији, учioniци Музичке академије у Загребу дјеловао је пола вијека професор Светислав Станчић. Одајао је концертне пијанисте и клавирске педагоге... Већ у почетку свог педагошког дјеловања свјестан чињенице колико је важно да своје ученике формира

првенствено на дјелима заиста великих мајстора, професор Станчић се није задовољио било којим случајним издањима споменутих дјела. Његов изванредно критичан дух тежио је цијелога живота да дође и до онога најбољег, и до увијек нових информација. Да се упозна са резултатима нових истраживања изворних текстова. Да проучи и провјери нова стајалишта свјетских пијаниста и педагога. Стајалишта која ће професор успоређивати и међусобно и са властитим схваћањима... Том одговорношћу уз дубоко музикалну природу и ријетки педагошки талент професора, *остварено је досад највеће дјело у повијести наше пијанистичке умјетности*“ (мој курзив).

Слика 2

Драгом Лацку (Ладиславу Шабану), За сјећање на прославу нашег великог професора. Иво [Иво Мачек]

Јурица Мураи

Јурица Мураи (1927–1999) пијаниста и клавирски педагог, дугогодишњи шеф клавирског одсека на Музичкој академији у Загребу и један од најистакнутијих ученика проф. Станчића.

„Говорити о некој најважнијој карактеристици педагогике професора Светислава Станчића, тешко је и немогуће. Његов је, наиме, педагошки гениј био збир великог броја елемената. Они су били уочљиви или скривени, али сви су били једнако важни. Да је само један мањкао Светислав Станчић не би био Светислав Станчић. За овакву резерву ипак бих споменуо двије значајне црте његовог педагошког поступка које ми ето прво падају на ум. То је његова невероватна упорност и стрпљивост. Црте које сам научио цијенити тек када сам се почео бавити педагогијом“.

Павица Гвоздић

Једна од његових последњих великих студената, још увек концертира и у својој 82. години. Иако се усавршавала у Паризу код Магде Таљаферо (Magda Tagliaferro), остала је верна принципима „Станчићеве школе“.

У првом сусрету с њим, запамтила је ове речи: „свирајте само оно што је у нотама записано, најтеже је свирати управо оно што је у нотама написано, ништа немојте додавати или одузимати, ништа немојте измишљати, да би били другачији. Све се то осјети. Тек кад будете постигли то да точно свирате оно што пише, испољит ће се ваша права личност“. Такође је истакла:

„Још један аспект његове личности је скромност, превелика скромност, савјесност, огромно и свестрано знање... Он није држао курсеве и то кратке курсеве за ученике, који нису били његови, није судјеловао у раду интернационалних жирија у које је био позиван“.

Ове речи велике хрватске пијанисткиње и једне од најмаркантнијих представника загребачке пијанистичке школе, погађају суштину Станчићеве личности и његовог педагошког принципа; верност музичком тексту, велико познавање дела и стила коме припада, високи професионализам, огромно и свестрано знање и изузетна скромност. Ове особине су красиле овог изузетног уметника, пијанисту и педагога, и човека ретких етичких квалитета.¹¹

Владимир Крпан

Владимир Крпан (1938.), уз Павицу Гвоздић можда највеће пијанистичко име које је изашло из мајсторске радионице професора Станчића у другом периоду педагошког рада, рекао је врло ласкаве речи о своме великом учитељу:

„Када бих требао бирати између пијанизма Микеланђелијевог, пијанизма апсолутног мира, јасноће и оног пасиониране људске авантуре Рихтера, изабрао бих ипак Станчићев, апсолутно људске мудрости.“

¹¹ Један од истакнутих студената проф. Павице Гвоздић био је проф. Зоран Јанчић из Сарајева, сада редовни професор клавира на Музичкој академији у Источном Сарајеву. Дипломирао је клавир 1981. године и магистрирао 1983. Године 1979. победио на 13. Такмичењу младих музичких уметника Југославије у Загребу. На истом такмичењу добио је и посебну награду „Светислав Станчић“ коју додељује Музичка академија за најбољу интерпретацију клавирске сонате Л. ван Бетовена, сонате оп. 110 у Ас-дуру, и награду Хрватског гласбеног завода. Остварио је европску каријеру пијанисте. Поред проф. Јанчића у класи проф. Павице Гвоздић дипломирао је и доцент ове Музичке академије, Бартоломеј Станковић који предаје Методику клавира и Историју пијанизма. И један и други преносе велику традицију клавирске педагогије проф. Светислава Станчића.

Ове речи професора Владимира Крпана показују колики је био ауторитет и значај његовог великог учитеља.

Ладислав Шабан

Ове закључне речи проф. Ладислава Шабана, његовог најзалужнијег студента за очување успомене на велико дело професора Станчића, показују велику љубав и поверење које су његови ученици имали према њему.

„Та је личност у пуном смислу ријечи постала легендарна, дубоко и неодвојиво уграђена у темење загребачке Музичке академије, на чијем је формирању, стручном уздизању и афирмацији у домаћим и међународним размјерима Станчић до краја живота неуморно радио. Био је један од темељних ступова те највише наше глзбене институције и њен самозатајни градитељ...“

Епилог

На крају, помало са жаљењем и горким осећањем животне неправде, морамо да приметимо да овај велики уметник и генијални педагог полако пада у заборав. Човек који је био чврсто уграђен у темеље Музичке академије у Загребу од самог почетка 1922. године, па све до одласка у пензију 1965. године, остаје само у сећању својих последњих ученика и понеког музиколога који се бави историјом пијанизма на овим просторима.

Овде бих напоменуо још једну изузетно важну чињеницу, да без велике и безрезервне подршке, прво Хрватског глзбеног завода, а затим и Музичке академије, проф. Станчић сигурно не би постигао тако велике резултате!

Читавим својим радом, од 1916. године па до смрти 1970. године, као композитор, диригент, концертни пијаниста и педагог, проф. Светислав Станчић представља **културолошки феномен**¹² незабележен на овим просторима.

Попис дипломираних студената

Број ученика и студената који су студирали клавир код проф. Станчића, вероватно је немогуће тачно утврдити. Поред оних који су регуларно

---

¹² Захваљујем проф. Јакши Златару (1947.) који ми је указао на овај феномен. Проф. Јакша Златар је истакнути хрватски пијаниста, клавирски педагог и дугогодишњи професор Методике наставе клавира на Музичкој академији у Загребу. Као студент професора Ладислава Шабана наставио је велику традицију Станчићеве пијанистичке школе.

дипломирали на Музичкој академији у Загребу, од њеног оснивања 1922. године, било је много оних који су са професором радили приватно, или оних који су уписали студије клавира а нису дипломирали. Чак и неки од највећих пијаниста и педагога *загребачке пијанистичке школе*, као проф. Иво Мачек или Маријан Фелер (Feller), приватно су се усавршали код проф. Станчића. Овај попис садржи само дипломиране студенте Музичке академије у Загребу који су дали завршни испит из клавира. Попис је рађен на основу споменице „Музичка академија Свеучилишта у Загребу 90 година“, уредник Ерика Крпан, Загреб, 2011. По том последњем попису дипломирало је 69 студената.

Педагошку делатност проф. Станчића смо поделили на две етапе, прву до 1941. године, а другу од 1944. до одласка у пензију 1965. године.

**Први период од школске
1923/24. године до 1941. године**

Прилог 1

1923/1924. година

Олга Фроман

1925. година

Божидар Кунц

1925/26. година

Алфонс Гучи (Gutschy)

1926. година

Дора Гушић (Gussich)

Ана Липински (Kugušev)

1928. година

Беата Делић (Miletić)

Мелита Лорковић (Позајић)

Маргита Мац (Marc –Neustadt)

Бланка Стопић (Мајевски)

1929. година

Власта Дебелић (Лорковић)

Евгениј Ваулин

1930. година

Алиса Барловић (Alice Barlović-
Pfeiffer)

Вјера Першић (Турк)

1932. година

16.06.1932. Вјера Пец (Petz)

1934. година

Олга Бузаров

Драга Долић

Ирена-Ира Шварц (Schwartz-
Kohn)

Јурај Весановић

1935. година

Славица Бролих (Brolich-
Mihordin)

Татјана Картељ

Мира Шибеник (Вукић)

1936. година

Маша Мајер-Борев

Бранка Мусулин

Станка Врињанин

Херта Хоровиц (Friedmann)

Зденко Кајзер (Keiser)

Божица Влашић-Новаковић

1937. година

Чедомил Дуган

1939. година

Елеонора Чалоговић (Хумл)

Стела (Stella) Чолаковић

(Подвинец)

1940. година

Невенка Хикец (Филић)

Блаженка Радошевић (Рубчић)

Роберт Херцл (Herzl)

1941. година

Аница Мирски (Fritz)

Ладислав Шабан

Мира Сакач (Драгомановић)

Као што видимо, у првом периоду педагошког рада проф. Станчића дипломирало је 36 студената. Три последња студента су дипломирала у мају 1941. године, када је већ проглашена НДХ. За време рата проф. Станчић је послат у присилну пензију, у неку врсту кућног притвора, будући да му је као Србину православне вере било ограничено кретање. На његово место професора клавира на Музичкој академији дошла је његова ученица Мелита Лорковић. Ректор Музичке Академије у Загребу, од 1941. до 1945. године био је Младен Позајић (1905—1979), брат Мелите Лорковић, који је такође учио клавир код проф. Станчића.

У другом периоду педагошког рада, који започиње одмах након ослобођења и стварања нове ФНРЈ, проф. Станчић је наставио са педагошким радом онде где је стао 1941. године. Његова педагошка активност и број студената полако су почели да опадају са година у којима се проф. Станчић приближавао старости (Прилог 2). Већ смо рекли да је 1956. године била велика прослава 40 година рада проф. Станчића на Музичкој академији и Конзерваторијуму Хрватског гласбеног завода. То је био врхунац педагошког рада проф. Светислава Станчића. Иако је иза тога у његовој класи дипломирало још 12 студената, до 1970. године, и међу њима и неколико најзначајнијих пијаниста најмлађе генерације, то је била лабудова песма великог педагога.

Прилог 2

1945. година

Соња Тудор -Киригин
Бисерка Секулић
Наталија Готлиб (Gottlieb)
Маровиновић

1946. година

Ванда Клајн (Klein-Kiš)
Енрика Микулић (Machiedo)
Милан Хорват

1949. година

Даривој Лукић

1950. година

Звјездана Башић
Јурица Мураи

1951. година

Стела (Stella) Раукар (Шабан)

1952. година

Јанка Шањек

1953. година

Дороти (Dorthy) Лутенбергер
(Luttenberger) Копривица
Бранка Малец (Хорват)

1954. година

Ранко Фиљак
Мирјана Вукдраговић

1955. година

Бранка Кашнар

Љерка Боначић
Стјепан Радић

1956. година

Татјана Бучар
Бранко Сепчић

1957. година

Марјета Вртовец

1960. година

Павица Гвоздић
Владимир Крпан
Дубравко Детони

1962. година

Љерка Плеслић-Бјелински
Жељко Бркановић
Јерица Јеч

1964. година

Мира Флис (Flies) Шиматовић

1965. година

Сретна Мештровић (Павичић)

1967. година

Босиљка Перић (Кемпф)
Нина Барборић

1968. година

Жељка Милић (Клобучар)

1970. година

Весна Милетић (Пилепић)

Литература

- Svetislav Stančić* (1895–1970), (2015). Hrvatski glazbeni zavod i Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu, Zagreb.
- Krpan, Erika, ur. (2011). *Muzička akademija Sveučilišta u Zagrebu 90 godina*. Zagreb: Muzička akademija.
- Šaban, Ladislav. (1980). *Koncertna glazba za klavir U povodu 10.obljetnice smrti prof. Svetislava Stančića*. Autor predgovora Ladislav Šaban. Zagreb: Hrvatski glazbeni zavod.

SUMMARY

EDUCATIONAL CONTRIBUTION OF PROFESSOR SVETISLAV STANČIĆ TO DEVELOPMENT OF PIANO ARTS IN TWO YUGOSLAVIAS

PhD Nebojša Todorović

The founder of the "Zagreb Piano School" professor Svetislav Stančić (1895–1970) is one of the most important pianists in Kingdom of Yugoslavia and socialist Yugoslavia. His activity is closely tied to the Zagreb Music Academy where he taught piano since the establishment of this institution in 1921 until his retirement in 1965. Over 100 students graduated in his piano class in this period and many of them became famous concert pianists. Professor was a charismatic person, and teacher of the highest rank, who laid the foundation of the development of pianism on the European traditions by Franc Liszt, not only in Zagreb and Croatia, but also, more broadly, on the territory of Yugoslavia. This paper seeks to highlight the enormous importance and invaluable contribution of Professor Svetislav Stančić to piano art development in our region.

Key words: Svetislav Stančić, Zagreb piano school, piano pedagogy, before and after the war in Yugoslavia

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна и универзитетска библиотека
Републике Српске, Бања Лука

78(082)

НАУЧНИ скуп Дани Војина Комадине Савремено и традиционално
у музичком стваралаштву (2019 ; Источно Сарајево)

Зборник радова / Научни скуп Дани Војина Комадине
"Савремено и традиционално у музичком стваралаштву 1", Источно
Сарајево, 13-14. децембар 2019. ; [главни и одговорни уредник
Мирадет Зулић]. - Источно Сарајево : Музичка академија
Универзитета у Источном Сарајеву, 2020 (Источно Сарајево :
Копикомерц). - 342 стр. : илустр. ; 21 cm

Податако уреднику преузет из импресума. - Текст ћир. и лат. -
Тираж 100. - Напомене и библиографске референце уз текст. -
Библиографија уз сваки рад. - Summeries.

ISBN 978-99976-902-1-0

COBISS.RS-ID 129609985